66de Jaargang. — № 26. Zaterdag 26 Juni 1

ABONNEMENT:
Men schrijft in te Tongeren Drukke-COLLÉE.
Abonnementsprijs 5 fr.
Alle toezendingen van geld, brieven en aankondigingen moeten franco gedaan worden aan den uitgever, Groote Markt, 37-39, Tongeren.
Telefoon 12.
15 centiemen het nummer.

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG

AANKONDIGINGEN:
Voor de aankondigingen in provinciën Limburg en Luik, men zich uitsluitend tot de *Havas*, 8, Place des Martyrs, SEL; 8, Place de la Bourse, E en 105, Cheapside, LONDEN.

TONGEREN, 26 JUNI 1920.

De Vlaamsche Strijd.

Willen de Vlaminganten de christelijke democratie als grondvorm in het staatsleven zeggen, zoo komt dat voor het oogenblik praktisch neer, gelijk wij zagen, op het voeren van de politiek der katholieke partij door haar bestaande organisaties, voorzitter der landbouwers. Dat is het gebied waar de Vlaminganten reeds het gemakkelijkst gezag en invloed kunnen uitoefenen en zoo kunnen ze in de politiek der katholieken voor een goed deel de macht tot nuttige beschikking hebben. En hier zie we aan het tweede verschijnsel dat onze aandacht trok: het in dienst stellen dier politieke beweging van de bekamping van Frankrijk als drager eener bijzondere beschaving. De zorg voor de belangen van het Vlaamsche kunt men bij het grootste deel der vurige Vlaminganten niet zoo zeer positief in den wil stellen van het kweeken en versterken eener overgeleverde Vlaamsche, maar veeler negatief in het bestrijden eener beproefde, aan gevierde beschaving, die de Fransche wordt genoemd. Dagelijks kan men het hooren en lezen, hoe de Vlaminganten de schrik voor de dusgenoemde Fransche beschaving in de leden zit. Het meest algemeene en kernachtige uiting van den schrik is de onverbiddelijke eisch van de Vlaamsching der Gentsche Universiteit. De Vlaminganten zijn niet tevreden met eene Vlaamsche hoogeschool, ofschoon die toch poogt de bevordering eener Vlaamsche beschaving zou zijn, neen, zij dulden geene Fransche in Vlaanderen, zij willen allereerst Gent verVlaamschen, als wezenlijke en onafscheidelijke maatregel in hun programma: « *Gent of niets* » 't Vlaamsche beschaving is voor hen als allereerst wezenlijk hetzelfde als bestrijding der Fransche. « Gent vervlaamscht of niets, » is anders niet uit te leggen.

Trachten wij ons rekenschap te geven van de draagwijdte van dergelijken cultuurmaatregel.

Het feit is nu eenmaal daar, dat de Fransche beschaving niet een enkel particuliere is, passende op eene natie afzonderlijk, maar dat zij aan alle culturen het karakter van algemeenheid bezit, dat zij uitgaat boven de anderen als een algemeen toepasselijke op den bijzonderen aard van iederen geestes aanleg. Dat ook hier van laan dat het Fransche volk met zijn veelzijdig genie de aangeweten algemeene genaam van het universeel aangelegde Latijn is geworden, en aldus den schat der Latijnsche beschaving voor de komende geslachten heeft overgenomen en bewaard. De Latijnsche vorming, achtergelaten door de Germaansche wereld, opgenomen door de christelijke middeleeuwen, heeft in de eenparig aanvoelende meening van het intellect der geheele menschheid den naam « *humanioria* » verworven, en hare hoogere volmaking heet naam « *universiteit* ». Van die humaniora die universiteit, die een zoo harmonisch evenwichtige vorming van geest en hart beoogen, tot de gezonde rede en het natuurrecht als veranderlijke grondwet voor verstand, aanzien en wil, is de Fransche beschaving de tegenwoordigster geworden en gebleven, al tegenstaande de verschillende woekerplanten die zich achtereenvolgens aan den stam boven vastgezet en die de zorg van den Franschman zelf er ook telkens weer heeft gerukt.

Wij meenen het daarom als een benaveling geenszins als een bevorderen van de belangen van het Vlaamsche volk te moeten aanzien, wanneer zijne zien aldus noemende leiders in allereerst het contact met de Fransche beschaving willen afsluiten, een contact waarvan meerderen hunner zelf de grootste voordeelen nog genieten, en waarvan in de uitlevering de Vlaamsche cultuur zulke schoone vruchten heeft geoogst.

Maar er is nog meer. De Kerk, die algemeen in haar moederschap voor de geheele menschheid, heeft van de Voorzienigheid de Latijnsche beschaving voorbereid gekregen als de meest algemeen menschelijke in de orde der natuur om er het rijk der genade op te bouwen en mede uit te breiden. Ofschoon God voor de ontbedeeling des geloofs geene enkele natuurlijke civilisatie noodig heeft en ieder volk zonder aanraking met het latinisme katholiek kan zijn, heeft Hij blijkbaar in de geschiedenis de Latijnsche beschaving gebruikt, omdat zij den menschelijken geest in de orde der natuur het best voorbereidde, om de Kerk hare zending te vergemakkelijken. De gedachte der Latijnsche wereld is door katholiek geblieven en daar het geloof zetelt in het verstand, is het Latijnsch gedachtenleven nog steeds een gunstige basis voor de ontvangst der geloofsgenade. Er zijn echter in de Westersche wereld maar twee karakteristieke beschavingen, waarnaast de meer speciale allen slechts tweedehandsche zijn. Hij zijn de Latijnsche en de germaansche. Wie uit Vlaanderen de Latijnsche beschaving verdrijft, opent noodzakelijk de deur voor de germaansche. Wat dit laatste beduidt behoeven wij niet met lange vertoogen uit te leggen. De huidige heerschende germaansche beschaving is het monsterachtige duistere vermengsel van protestantisme en twijfel, de in dienst stelling der rede, der wetenschappelijke verovering en der wilskracht ten bate van het voldoen aan een hoogmoedig en fantastisch gevoelsleven. Het is de *Kultur* die wij aan het werk hebben gezien tot afschrik der geheele overigen menschheid. Zij is antisocialistisch in merg en been, zij is in wezen vijandig aan de kinderlijke opening van het verstand voor de evidentie en aan den goeden wil tot onderwerping voor het godelijk leergezag, omdat zij is subjectief en hoogmoedig.

Wij meenen althaus, dat het vergrooten der kansen voor den greep van het germanisme op het Vlaamsche volk niet valt aan te bevelen.

De afslagsbeweging.

Een kleinhandelaar schrijft ons het volgende:

Sedert een drietal weken spreekt men van niets anders meer dan van afslag, alsof we binnen kort in het land van belofte gingen leven. Doch dat is met de werkelijkheid moeilijk overeen te brengen.

Een schoenmakersbaas, bij voorbeeld, betaalt het leder even duur als over 2 maanden. Hoe wil men dat hij thans zijne schoenen beterkoop verkoope?

Ook, hoe zou er afslag komen, de grootnijveraars staan hunne voortbrengselen niet af zonder groote winsten te verwezenlijken; de arbeiders eischen gedurig hooger loon, en wij, kleinhandelaars, kunnen te nauwernood genoeg winnen om te leven. En 't is nochtans van ons dat men den afslag hebben wil.

Dwazelijk en onvoorzichtig geeft men de menschen den raad niets meer te koopen, en zoo denkt men de gewenschten afslag te bekomen. De gevolgen echter zullen zich niet laten wachten. Nijverheid en handel zul en stil vallen, de arbeiders zullen weldra tot verminderden arbeid of tot staking gedwongen zijn, en de prijzen in plaats van af te slaan, zullen verhooggen bij gebrek aan voortbrengst.

Hoe de minister-bevoorrader zelf de schuld is der levensduurte, en niets doet om deze te verzachten, ziedaar wat men onder het werkvolk al te weinig bedenkt.

Wij, kleinhandelaars, die het meest te lijden hebben, worden dan nog altijd 't meest beknibbeld. Zoo wij, kleinhandelaars en winkeliers, vereenigd waren, en samen onze aankoopen in 't groot konden doen, en niet meer door de handen der grootnijveraars moesten passeeren, dan zouden wij beter den wantoestand, waarin we ons thans bevinden, kunnen doorspartelen en onze waren beterkoop aan den man brengen.

In Frankrijk.

Te Parijs verplichtten enkele woekeraars hun leveranciers geen koopwaar meer naar de hoofdstad te zenden, om de prijsdaling te keer te gaan. De politie stelde een onderzoek in en naam hun briefwisseling in beslag. Strenge maatregelen zullen worden getroffen.

De paarlen en briljanten worden te Parijs tegen merkelijk verminderde prijzen verkocht.

Te Roubaix-Toerkonje wordt de gekamde wol met moeite tegen 65 fr. aan den man gebracht. De weefsels vinden weinig afnemers.

Men boekt 30 % afslag op de bevrachting: in Januari l.l. betaalde men maandelijks voor een Engelsch schip van eerste klas 30 shilling per ton. Gisteren werd de prijs op 20 shilling gebracht.

Goedkoope kleederen in Amerika.

Sedert enkele weken werd er in de Vereenigde-Staten alles in het werk gesteld, om de prijsdaling te vergemakkelijken. Groote fabrikanten huurden uitgestrekte loodsen, waarin zij kleedingstukken en schoenen tegen halven prijs aan den man brachten.

De prijs der meubelen is insgelijks merkelijk gedaald.

De Belgische leerlooierijen gesloten.

De vereeniging der leerlooiers, te Brussel vergaderd, heeft besloten het werk stil te leggen, bij gebrek aan bestellingen.

De graankwestie.

In Frankrijk zal van 1 October af de broodkaart opnieuw ingevoerd worden.

De commissie gelast met het onderzoek over den voorgestelden maatregel is tot het besluit gekomen dat er in Frankrijk een tekort is van 20 million kwintalen graan.

De Fransche landbouwers vragen opnieuw dat hun een hoogeren prijs voor hun graan zou uitbetaald worden.

Anderzijds meldt de « Daily Mail » dat volgens een lid van den Raad der Nationale Associatie der Molenaars van Groot-Brittanje, de tarwe oogst van het Britsche Keizerrijk 4,000 000 quarters minder bedragen zal dan verleden jaar, dus een vermindering van 40 ten honderd.

In Frankrijk.

In Frankrijk breidt de afslagbeweging zich uit. Te Saône-en-Loire wordt een paar ossen verkocht tegen 2,000 fr. vermindering. De vroege aardappelen uit Bretanje kosten thans 55 tot 62 fr. de 100 kilos, in plaats van 75 tot 95 fr. Dinsdag l.l.

De prijzen van wijn en cognac.

In de wijnstreek is de prijsdaling der wijnen aanzienlijk. Aldus werd te Riberac een vaatje innoudende 225 liters tegen 200 fr. verkocht. De vorige week werd het nog tegen 400 fr. aan den man gebracht.

De prijs van cognac is gevallen van 1,325 fr. op 1,000 fr. den hectoliter.

Een nieuwe daling wordt voorzien.

DE SENAAT

Zitting van Dinsdag 22 Juni.

De Senaat begint de bespreking over het wetsontwerp waarbij eene bijzondere belasting ingesteld wordt op de buitengewone winsten.

M. Lepreux, verslaggever en M. Delacroix, minister van financien, verdedigden het wetsontwerp en vroegen den Senaat het goed te keuren. M. de minister deed uitschijnen dat de belasting op de buitengewone winsten er noodig is om den Staat toe te laten over dringende geldmiddelen te beschikken. Moest deze belasting niet voorgesteld zijn, dan zou men zijne toevlucht tot eene andere belasting moeten nemen die veel harder zou zijn.

Zitting van Woensdag 24 Juni.

Woensdag werd de bespreking voortgezet over het wetsontwerp betreffende de belasting op de buitengewone winsten. Verscheidene redenaars voerden het woord, o. a. M. Liebaert die een streng rekwisitorium tegen de wet uitsprak, die hij wederrechterlijk en onuitvoerbaar noemde. De redenaar teekende verzet aan tegen de bedreiging die, in bedekten vorm van eene gebeurlijke outbinding van den Senaat, indien deze zich niet zou plooien naar de wenken van de regeering. Hij verklaarde dat moest het gouvernement tot dezen maatregel overgaan, het oogenblik zou gekomen zijn om de bevolkingen in te lichten over de erge gebreken van het tegenwoordig fiskaal stelsel. Hij is overtuigd dat de kiezers naar den Senaat nog eene groote oppositie tegen het wetsontwerp zou terugzenden.

Deze woorden werden op talrijke banken toegejuicht.

M. de minister Delacroix antwoordde dat het budjet niet kan in evenwicht gebracht worden zonder nieuwe fiskale wetten. Men zal eindigen met aan het bestuur der financies middelen te brengen voor de wijze waarop het zich van zijne taak gekweten heeft. M. de minister eindigde met te verklaren dat er kost wat kost inkomsten noodig zijn en dat hij hoopte dat de Senaat de buitengewone belasting op de uitzonderlijke winsten zal stemmen.

KAMER.

Zitting van Dinsdag 22 Juni.

De Huishuurwet.

De Kamer begint de bespreking over het wetsontwerp waarbij de wetten van 30 April en 25 Augustus 1919, op de huisburen, gewijzigd en aangevuld worden.

M. Vandervelde, minister van justicie, verdedigt het wetsontwerp tekst der regeering. Het is geene nieuwe wet, maar slechts aanvullende maatregelen, tot welke men door de omstandigheden genoodzaakt geworden is. Te midden van de zoo nijpende woonkrissis willen wij aan de eigenaars een weak geven tot inschikkelijkheid.

M. de minister legt de dracht van het wetsontwerp uit: verlenging der mondelingsche of schriftelijke huurovereenkomsten tot in 1923; het recht van den eigenaar of huurder, voor gewichtige redens, door den vrederechter te beoordeelen, de huurovereenkomst op te zeggen of de verlenging van het huurcedel te ontzeggen; het verbod aan den verhuurder van den op 1 Augustus 1914 vastgestelden huurprijs niet meer dan 30 % te verhoogen; het ondergeschikt maken van het recht tot huurverlenging aan de nakoming der voorwaarden in het huurceel aangestipt en het betalen der huishuur, wettelijke vermeerdering inbegrepen; de nieuwe onderrichtingen aan de vrederechters te geven; het recht aan de gemeenten toegekend ledig staande huizen, appartementen of kamers op te eischen enz.

M. Wauwermans (kath.) is van gedacht dat het beter geweest ware eene wet voor kleine huisburen en eene andere voor groote huisburen te hebben. Nu worden speculeerders, lieden die veel geld gewonnen hebben en betalen kunnen, voor de vermeerdering van 30 % met de geringe lieden gelijk gesteld.

Spreker zegt dat de « duurte » ook bestaat voor de eigenaars, wanneer zij herstellingen aan hunne huizen moeten doen, en dat bogevolgd de 50 % gewettigd zijn.

M. Braun (lib.) gelooft niet aan de hartelooze uitdrijving van huurders, waarmede geschermd wordt. Hij oordeelt dat de 30 % vermeerdering volstrekt niet voldoende is, en dat men de huurders 50 % meer moet doen betalen dan in 1914.

Zitting van Woensdag 24 Juni.

De Kamer zet de bespreking voort over de wijzigingen aan de huishuurwet.

Stads- & Provincienieuws

Tongeren. — *Het Weesbloempje.* — Van vroeg in den morgen reeds ontmoette men verleden Zondag ten alle kante de jeugdige en liefste meisjes onzer stad. Met een zachten glimlach om de lippen en in de oogen, boden zij den voorbijgangers de kleine zoetigs aan, waarvan de opbrengst ten goede komt aan het vaderlandsch en menschlievend werk der oorlogsweezen.

Hoe zou men weerstaan aan de stem van het meedelijden, bij de gedachte van den vaderlandschen plicht? En ook het middel om te weerstaan aan dien betoovernden glimlach onzer frissche jonkheid.

Geen twijfel of de ontvangst zal aanzienlijk geweest zijn, want alle Tongenaren hielden er aan het paarsbloempje van het arm oorlogsweeskind te bezitten.

Jammer dat de inrichters vernomd hebben onze bevolking er over te verwittigen.

— *Parochie van St Jan.* — Zondag 27 Juni, plechtigheid van het feest van St Johannes den Dooper, patroon der parochie.

Orde des Processie.

1) Vaan van het *H. Sakrament.*
2) De **schoolkinderen**: de jongens der eerw. Broeders en der catechismussen.
3) Groep, voorstellende het kindeken Jesus en St-Jan.
4) Groep van 15 bruidjes met vaantjes van den Levenden Rozenkrans.
5) Groep kleine kinderen uit de bewaarschool.
6) De meisjes der catechismussen.
7) Vaan van *St-Lutgardis.*
8) Het meisjespatronaat St-Lutgardis.
9) Groep, de Koningin der Maagden.
10) Vaan der *Congregatie* gevolgd door de Congreganisten
11) Vaan van het *H. Hart* gevolgd door de **vrouwspersonen**.
12) Bruidjes dragende de vaantjes der 12 beloften van het H. Hart.
13) De Koninklijke Harmonie der Concordia.
14) Het jongenspatronaat.
15) Vaan van *St-Rochus* gevolgd door een groep jongens met vaantjes.
16) De **manspersonen** met of zonder flambauwen.
17) Het Zangkoor.
18) De koorknapen en Wierookers.
19) De Eerw. Heeren Geestelijken.
20) Het Allerheiligste Sacrament, omringd door vier groote zilveren lantarens.
21) De heeren van den Kerkeraad.
22) Het biddende volk.

— *Turnkring Ambiorix.* — Zaterdag avond werden onze medeburgers aangenaam verrast, door kloroengeschal dat vreugdevol en lustig door onze straten weerklonk. Het waren onze flinke turners van den Ambiorixkring die, voorafgegaan door hun trompetterskorps en met wapperende vlaggen, een optocht hielden om de schitterende overwinning te vieren die zij in den wedstrijd van Glain, behaald hadden.

Ofschoon de tongenaren met sterke mededingende maatschappijen te kampen hadden, kwamen zij toch met lauweren uit het strijdperk.

Ziehier de prijzen die zij behaalden:

1° Ereprijs met palm voor de pyramieden.
2° De 1e prijs voor de vrije gezamentlijke oefeningen.
3° De 2e prijs voor loopen per ploeg.
4° Ereprijs voor springen gewonnen door M. Paul Nysten.

Onze beste gelukwenschen aan onze tongersche turners, en aan hunnen ieverigen bestuurder, M. Joseph Nysten.

— *Concordia.* — Het 1e zomerconcert in het park der Concordia door de Harmonie gegeven was een waarlijk succes. Een aanzienlijk en kunstminnend publiek had er aan gehouden bij de eerste gelegenheid onze flinke muzikanten en hunnen gewaardeerden bestuurder meester Duysens, leeraar aan het Koninklijk Conservatorium van Luik, komen toe te juichen.

Zeggen wij terloops dat het bestuur der Concordia waarlijk wonderen verricht heeft bij het in orde brengen van den hof die tegenwoordig een ware lusttuin is.

— *Vrouwengilde.* — Het bestuur der vrouwengilde maakt aan hare geachte leden bekend dat op Zondag 4 Juli om 5 uren, in de zaal der Concordia, een feestje zal plaats hebben; men is vriendelijk verzocht zijne lidkaart mede te brengen. Deze kaart is volstrekt persoonlijk en geen andere persoon wordt er mee toegelaten.

De leden die nog geene kaart hebben of deze verloren hebben, kunnen ze zich aanschaffen bij de wijkmeesteres van hunne afdeeling.

— *Onze trottoirs.* — De herstellingen aan de trottoirs, in de Maestrichterstraat, gaan snel vooruit en geven een schoon uitzicht aan de straat.

— *Badinrichting.* — Wanneer stelt de stadsoverheid de badinrichting ter beschikking van het publiek? Dit zou voorzeker door al onze medeburgers goedgekeurd worden.

— *Onze markten.* — Volgens een bevel van den heer Gouverneur der provincie, in onze stad aangeplakt, zullen de veemarkten Tongeren tot nader orde niet meer plaats hebben. Deze beslissing werd genomen omdat een zeker getal biggen, op onze markten gekocht, aangetast waren met de klauwzeer, en deze ziekte op vele plaatsen verspreid hebben.

Wij hopen dat dit besluit van korte duur zal zijn, en dat onze bloeiende veemarkt spoedig weder zullen geopend worden.

— *Sterfgevallen.* — Zaterdag is plechtig in onze stad overleden voorzien van de laatste HH. Sacramenten, in den ouderdom van 73 jaren, madame Weduwe Jean Diris, née Constance Swerts.

Het afsterven van Mme Diris werd te Tongeren met innige deelneming vernomen; iedereen betreurde overledene om haar zachten karakter, haren minzamen omgang en haren, was geacht van allen die haar kenden, laat de herinnering na van eene voorbeeldige moeder en eene oprechte christene.

Aan de familie bieden wij ons condoleerend rouwbeklag.

— Woensdag had in O. L. V. Hemelvaartsplechtige lijkdienst plaats van M. Jean François Demeure, echtgenoot van dame Marie Lambertine Billen, vereerd met de ridderlijke decoratie van 1e klas, geboren te Fléron op 20 Juni 1853, en overleden te Tongeren op 20 Juni 1920, voorzien van de laatste Sacramenten.

Voorbeeldige echtgenoot en vader, Monsieur Demeure stevens een dienstvaardige en zaam man, die niets dan vrienden te hebben, en ook algemeen betreurd werd dan ook algemeen bedroefd.

Wij bieden aan de familie ons condoleerend rouwbeklag.

— De proeven die genomen werden met « **Hêtre Siroop** » overtroffen de verwachtingen van de dokters. Geene verkoudheid, luchtpijpaandoening, asthma, bronchiet, longontsteking, ongenezen, de tuberculosis trad in eene tweede phasis waarover wij later zullen spreken, kunnen daarom niet genoeg aanraden dat iedereen, gauw men hoest, verkoudheid voelt of zich longen lijdt, dadelijk bij zijn apotheker een flesch « Hêtre Siroop » te gaan halen. Men te Tongeren bij alle apothekers.

— *Nog altijd ontploffingstuigen.* — De oude gendarmerie, te Tongeren, waarin verschillende huisgezinnen, bij gebrek aan woningen, onderkomen hebben gezocht, is Woensdag een persoon bezig een ontploffing uit elkander te doen. Eensklaps is de ontploffing plaats, met het gevolg zoonig, dat zich in de nabijheid bevindende deelte der hand werd afgerukt.

Wanneer zal men eens voorzichtig zijn?

— *Solo-Slim.* — Verleden Maandag werd Wm Meyers, von M. Joseph Swert, flinken solo-slim, met 9m hoog van Maas, koning en tien van schuppen.

Medespelers: Madame Meyers, Heeren Deglas en Albert Ruiters.

Proficiat Jef!

— *Kiezers en kiezeressen.* — Een ernstig schrijft ons:

« Ik lees in de *Postrijder* van 12 Juni dat te Tongeren 6137 kiezers voor de gemeenteraad ingeschreven, te weten: 2940 mannen en 3197 vrouwen. De vrouwen tellen dus in 257 ste ximen meer dan de mannen.

In de groote steden is die verhouding veel grooter; zoo zijn er, bij voorbeeld, te Berlijn 90,000 vrouwen en slechts 60,000 mannen op de kiezerslijsten ingeschreven, nochtans tot nu toe hadden de vrouwen het minste te zeggen in zake bestuur en wetgeving.

» 't Zijn de socialisten, en vooral de vrouwen, die zich steeds de hardnekkigste verdedigers en tegenkanters van het vrouwenkiesrecht getoond hebben, en 't is enkel en onverpoosd aandringen der katholieke vrouwen het stemrecht voor de gemeente te bekomen hebben.

» Nu men in de Kamer de grondwetsherziening aan 't bespreken is, zijn het nog de katholieken die den strijd voortzetten om op wetgevend gebied, het stemrecht

8

DE

Veroordeelde Moeder

DOOR

Jules MARY

(Vervolg.)

De oude antwoordde niet, haar hoofd, door het bloed roodgekleurd, hing levensloos op haar borst. Piéqueur, als uit een droom ontwakend, keerde tot de jonge vrouw weer en haar den schouder schuddend, sprak hij op barschen toon:

— Is het haastigedaan, met dit geklaag en gejammer, kleine?

Ziet gij dan niet dat de oude dronken is, dat ij slaapt?

Het is waar. Antonia sliep.

Anna vouwde in eene wanhopige beweging de handen boven het hoofd en liet met eenen zucht de armen nedervallen.

Zij wierp eenen laatsten blik op hare dronken moeder en vertrok.

— Tot weerziens! riep haar Piéqueur toe.

X

Maanden verliepen zonder dat zij van Antonia of Piéqueur nog hoorde. Gerustheid kwam langzaam in haren geest weder, zij hernam maar gewoon leven, en de glimlach speelde wederom op hare roodelippen; de rozige kleuren waren weergekomen, op dit aangezicht door hartlijden gebleekt, door gedurige kommernis gerimpeld.

Op een morgend overhandigde men haar eenen brief uit Parijs.

Piéqueur vroeg geld, nieuwe redens inbrengende. Anna las den brief, doch antwoordde niet. Weinige dagen later kwam een tweede brief toe, waarin de vraag naar geld met bedreigingen gepaard ging. Anna weigerde.

Alsdan kwam Piéqueur naar Château en dreigde naar de « Gloriette » te komen om alles bekend te maken. Er diende gehandeld.

Anna sprak hem schoone woorden toe, bedaarde zijne eischen en stak hem eenig geld in de hand in afwachting dat zij de noodige som zou gevonden hebben.

Het leven van list en logen herbegon voor de ongelukkige; zij gebruikte middelen om aan geld te komen waarover zij zich voorzeker zou geschaamd hebben.

De eischen van Piéqueur eens voldaan, vernieuwden zich den volgenden dag, werden immer dreigender en de som klom dagelijks.

Het klein erfdeel door den ouden Bacheur achter gelaten, was reeds verzwolgen in den kolk van ontucht en slemperijen.

Combredel had nog niet de minste opmerking gemaakt.

Anna had haren echtgenoot in het koopen en verkoopen vervangen, soms deed zij groote winsten en kon zoo de gegeven sommen verduiken.

Het leven was voor haar een waar martelaars bestaan geworden. Soms bleef zij gansche dagen te bed, wanneer haar gemoed, onder het inwendig lijden, het hartknagen bezweek, en zij onmogelijk de bedriegerij en valschheid in de oogen van haren echtgenoot kon voortzetten.

In het dorp waren hare buitengewone uitgaven voor niemand een geheim meer. Zij werden door de buren hevig besproken; haar gedrag gelaakt; ja, men schuwde haar; doch Combredel werd beklaagd.

Deze strijd om de eer duurde drie volle jaren.

Drie jaren van lijden, van schaamte, van knaging en kommernissen.

Drie jaren waar niet een stond het eerloos verleden harer ouder uit haar geheugen was verdwenen; waar het schrikaanjagend beeld harer moeder, haars stiefvaders Piéqueur, voor hare ogen bleef zweven.

Drie jaren dat eene stem immer in hare ooren had geroepen:

— Uwe moeder is eene eerloose!

Zinneloos, het hoofd verliesend, bij eene laatste bedreiging, een laatste eisch van Piéqueur, antwoordde zij niet...

Zij hoopte opmeuw... Piéqueur zweeg, deed van zich niet meer hooren... Zou hij dood zijn?

Neen, Piéqueur leefde... Een brief van hem, een lange brief, kwam aan Combredel ter hand gesteld worden, waarin de onmensch alles bekend maakte, den sluier van het schrikkelijk geheim oplichtte...

Doch Combredel, de landbouwer, onder wiens ruwe korst een heldhaftig hart klopte, wierp den brief in het vuur en zweeg.

De ontroering was te hevig geweest.

Vier dagen later, was Combredel een lijk.

Als een donderslag werd dit gerucht door het dorp van Armoises verspreid:

— De pachter Combredel is dood! — op vier dagen, bijna schielijk overleden aan eene geheimzinnige ziekte; in de wreedste pijnen bezweken.

Eenigen meldden dat hij aan de cholera was bezweken.

Neen, vergiftigd!... opperden anderen.

De geburen vergaderden in kleine groepjes om die zonderlinge dood te bespreken, de mannen luisterden, de handen in de broekzakken, met gerekten hals, de angst op het aangezicht geprent en verloren niet een woord van hetgeen de vrouwen uit de buurt van de zaak meenden te weten.

Natuurlijk wisten de laatsten, er het meest van; gelijk altijd overigens werden er vele verzinsels bij de waarheid gevoegd. Het drama begon eene ongehoorde uitbreiding te nemen. De ingeboren nieuwsgierigheid der buitenleden vond er stof tot voldoening.

De begrafenis van Combredel, die twee dagen later plaats vond, stelde geen einde aan de praatzucht der vrouwen. Niemand verdoos nog zijne gedachten. Immers nu kon men in volle vrijheid zijne beoordeeling te kennen geven: De vrouw was prachtziek en wierp het geld langs deuren en vensters op straat.

Zij werd voor allen een voorwerp van afschuw. Haar gedrag werd in de diepste, verholenste hoeken nagezocht... Men had immers schrikkelijke zaken in haar verborgen leven ontdekt... en die ongehoorde ontdekkingen waren geen uitvindsels, geene verzinsels...

Neen, het waren feiten door eigene oogen gezien, door eigene ooren geheord!

Zoo vertelde vrouw Pauvret dat zij Mevrouw Combredel 's nachts betrapt had in gesprek met eenen vreemdeling, een man van hooge gestalte bruin van haar en een volwassen baard dragende...

Hyacinthe Leduc, een jongeling van Armoises, die vrouw Pauvret vergezelde had duidelijk gehoord, dat de man tot vrouw Combredel had gezegd:

— .. Duizen l frank, vóór acht dagen zijn verloopen!... Ik reken op u...

Wie was die geheimzinnige man?

Een minnaar, ongetwijfeld, opperde vrouw Pauvret, zoo niet waarom moest alles zoo verdoken worden, in den nacht geschieden?

Wanneer het gezegde van vrouw Pauvret in het dorp was rondgedragen herinnerden zich anderen zich ook nog dien geheimzinnigen man gezien te hebben; onder hen bevond zich Lucien Louis, de wagenmaker en Roudier, een landbouwer. Van zijnen kant verzekerde de paardenkoopman Riquelet, dat hij op de hoeve « de Gloriette » oogenlinge was geweest van een hevig tooneel, eenige dagen voor de dood van Combredel.

— Ik was met den pachter op de jaarmarkt van Rumigny, vertelde Riquelet, de pachter was buitengewoonlijk uitgelaten; hij was zelfs een weinig door den drank overlast, wat hem nooit gebeurde.

Toen Riquelet aan de hoeve kwam op het oogenblik van de steenen trap op te klimmen, zag hij een jongeling van twintig tot vijf en twintig jaren, groot en struisch met breede schouders, de deur openen.

— Goeden dag, mijnheer Josillet, zegde hij.

— Ah! wie daar is, mijnheer Riquelet, antwoordde de jongeling, met roodgeweende oogen. Wat verlangt gij?

— Uw oom, Josillet, heeft mij op de jaarmarkt twee paarden afgekocht. Wij zijn overeengekomen dat de prijs vandaag zou betaald worden.

't Is elf honderd vijftig frank.

— M. Combredel is ziek.

— Is het erg?

— Hij zal misschien den nacht niet door brengen.

En Josillet, het hoofd afwendend, pinkte een traan uit zijne oogen.

Zij waren eenige stappen vooruitgegaan tot in het midden van het voorhof.

— Ongelukkig genoeg, heb ik nu de paarden verkocht zonder schrift, meende Riquelet.

— Hoeveel bedraagt de prijs, zegt gij?

De koopman draande zijne zwart laken pet in de hand en met eenigen twijfel mompelde hij:

— Dertien honderd vijftig frank, ik zegde het u immers daar aanstonds.

— Ik verstaat mij niet...

— Het weze dus dertien honderd vijftig frank, zegde Josillet, ik zal zorg dragen dat u die som betaald worde.

De boer vertrok, de schouders ophalend en dacht:

— Zij zijn immers rijk genoeg om dit verschil niet te onderscheiden. Wat doet het hun een paar honderd franken meer te betalen. Dit zal immers hun graan niet beletten rijp te worden.

Op hetzelfde oogenblik weerklonk langs de kant der hoeve een schrillige kreet, een soort van gebrul.

Riquelet draaide het hoofd om.

Een man half naakt, viel op den grond in de hevigste stuiptrekkingen, het lichaam van samengetrokken en had eene donker bruine kleur, het oog was mat met roode lijnen doorstriemd...

Josillet wierp zich op den man en trachtte hem te bedwingen.

— Mijn oom, smeekte de jongeling, keer weder binnen, ga te bed, wat wilt gij hier doen?... Wat verlangt gij?

En met eene bijzondere teederheid tilde hij den ongelukkige van den grond op, en droeg hem op zijne armen als een kind in huis weder.

Op dit oogenblik verscheen eene jonge vrouw, in de deur, bleek, verwilderd, met hangende haren.

Zij was zoo krachteloos dat zij moeite doen moest om zich recht te houden.

Zij vouwde wanhopend de handen saam.

— Hij is uit mijne armen ontvlucht, schreeuwde zij.. Mijn God, mompelde zij met een zucht, heb medelijden met hem! Red hem!

Als Josillet den dieke binnendroeg mompelde deze:

— Ik heb dorst, mijne keel brandt! Het is alsof ik vuur in de ingewanden had.

De deur sloot zich toe op de drie personen en alles keerde in de rust weder. Het gesloten en het scheen Riquelet dat de dood boven het dak kwam zwaven.

... Zoo waren de geruchten over de van Combredel langs om meer verdichtsel worden, hadden meerdere uitbreidingen men.

De stem van het volk deed zich hooren.

Zelfs werden er beschuldigingen uitgeslagen eerst verdoken, dan min of meer open en welhaast werden ongeteekende briefjes naar het parket van Château gezonden.

Een onderzoek werd ingesteld.

Landais, Rouvier, Riquelet, Clotilde en Hyacinthe Leduc werden door de heer Mouséguou ondervraagd.

Ook de knechten en meiden der hoeve dergingen een verhoor tot inlichting.

Eindelijk werd er in het kabinet van Mouséguou eene ontmoeting begeleidt door Savigue, geneesheer van Armoises en geleerden dokter Madelor van Châtel.

— Mijn waarde heer, had de prokureur tot Savigue gezegd, de meening met dewelke het gerecht kennen moet, is door den zonderlingen Combredel in opschudding gebracht het woord vergiftiging uitgesproken draad die ons door een bondig wordt geleverd, zal ons ongetwijfeld waarheid brengen. Vele punten moeten den opgeklaard. Ik heb het lijk doen en eene lijkschouwing zal plaats hebben zal dus noodig zijn om de navorschingen M. Madelor te vergemakkelijken dat noodige aanduidingen geve, die de loop der ziekte hebt waargenomen.

Bij het vernemen dier mededeeling donderslag in zijne ooren klinkend breed, open gelaat van den braven rimpel saamgetrokken.

Men zou kunnen oordeelen hebben laat immer van kommer vrij, hen onder de pijnlijkste herinneringen had.